



ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ  
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 3.2.2014  
COM(2014) 38 final

ANNEX 13

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

### ΚΥΠΡΟΣ

*στην*

**Έκθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην ΕΕ**

[...]

## **ΚΥΠΡΟΣ**

### **ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ**

#### ***Πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς***

**Στρατηγική προσέγγιση.** Κατόπιν σύστασης της Ομάδας κρατών κατά της διαφθοράς (GRECO) του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Κύπρος συγκρότησε το 2003 το Συντονιστικό Σώμα κατά της διαφθοράς.<sup>1</sup> Αποστολή του σώματος είναι να καταστρώσει μια στρατηγική κατά της διαφθοράς, η οποία δεν υφίσταται ακόμη. Έργο του είναι να εξετάζει τα υφιστάμενα μέτρα κατά της διαφθοράς και να προτείνει περαιτέρω μέτρα, εάν το κρίνει αναγκαίο, με βάση τα διεθνή πρότυπα και λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης που επικρατεί στην Κύπρο. Το σώμα έχει επίσης αναλάβει να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τους κινδύνους διαφθοράς και να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των δημοσίων αρχών και του ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο, δεν διαθέτει υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης.

**Νομικό πλαίσιο.** Κατόπιν συστάσεων της ομάδας GRECO, η Κύπρος έλαβε μέτρα για την εναρμόνιση των διατάξεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς με το σύνολο του ποινικού κώδικα και την πλέον πρόσφατη νομοθεσία, με τις διατάξεις της οποίας κυρώθηκε η Σύμβαση Ποινικού Δικαίου του ΟΟΣΑ περί διαφθοράς.<sup>2</sup> Με τον τρόπο αυτό επιτεύχθηκε μεγαλύτερη συνοχή όσον αφορά τις χρηματικές ποινές για τα αδικήματα διαφθοράς.<sup>3</sup> Η ομάδα GRECO, μολονότι αναγνωρίζει τις βελτιώσεις αυτές, συνέστησε την υιοθέτηση πρόσθετων μέτρων για τη βελτίωση της συνοχής και της ασφάλειας δικαίου, με άρση των ανακολουθιών όσον αφορά την απαγγελία κατηγορίας και τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία. Επίσης, ζητεί να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να εφαρμοστούν στην πράξη οι νόμοι που κυρώνουν τη σύμβαση ποινικού δικαίου για τη διαφθορά, οι οποίοι δεν έχουν ακόμη εφαρμοσθεί σε ποινική υπόθεση διαφθοράς. Η Κύπρος κατάργησε την απαίτηση του διττού αξιοποίνου όσον αφορά τα αδικήματα δωροδοκίας και αθέμιτης χρήσης επιρροής που διαπράττονται στο εξωτερικό, και αποφάνθηκε επί της δικαιοδοσίας για τα αδικήματα διαφθοράς που διαπράττονται στο εξωτερικό από εγχώριους δημόσιους υπαλλήλους που είναι αλλοδαποί πολίτες.<sup>4</sup> Η απουσία έμπρακτης εφαρμογής έχει περιορίσει το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των νομοθετικών διατάξεων κατά του νεποτισμού. Για τα αδικήματα διαφθοράς δεν ισχύουν προθεσμίες παραγραφής.

**Θεσμικό πλαίσιο.** Η Ανεξάρτητη Αρχή διερεύνησης ισχυρισμών και παραπόνων κατά της αστυνομίας μπορεί να διερευνά τις καταγγελίες διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας. Η διοριζόμενη από τον πρόεδρο Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας έχει την αρμοδιότητα να επιβάλλει πειθαρχικές κυρώσεις στους δημοσίους υπαλλήλους, αλλά δεν διαθέτει ελεγκτικές εξουσίες. Το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως (Ombudsman) λειτουργεί από το 1991.

#### ***Δημοσκοπήσεις***

**Έρευνες γνώμης.** Το 57 % των ερωτηθέντων από τον γενικό πληθυσμό σε έρευνα του Ευρωβαρόμετρου 2013, δηλώνουν ότι η διαφθορά επηρεάζει την καθημερινή τους ζωή (μέσος όρος ΕΕ 26 %), και το 78 % πιστεύει ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη (μέσος όρος ΕΕ

<sup>1</sup> Με προεδρεύοντα τον Αναπληρωτή Γενικό Εισαγγελέα, το Σώμα περιλαμβάνει εκπροσώπους του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, της Αστυνομίας, του Γενικού Ελεγκτή και των προέδρων της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών και της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Αξιών, καθώς και τους προέδρους του Δικηγορικού Συλλόγου και του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου.

<sup>2</sup> Νόμοι 23(III)/2000 και 22(III)/2006.

<sup>3</sup> Η μέγιστη κύρωση αυξήθηκε από 17 000 σε 100 000 ευρώ.

<sup>4</sup> [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2012\)24\\_Cyprus\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2012)24_Cyprus_EN.pdf)

76 %).<sup>5</sup> Εξάλλου, το 92 % δηλώνει ότι η δωροδοκία και η χρήση διασυνδέσεων είναι συχνά ο ευκολότερος τρόπος να εξασφαλίσουν ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες (μέσος όρος ΕΕ 73 %), ενώ το 12 % δηλώνει ότι τα κυβερνητικά μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς είναι αποτελεσματικά (μέσος όρος ΕΕ 23 %) και το 14 % των ερωτηθέντων πιστεύει ότι τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται αμερόληπτα (μέσος όρος ΕΕ 33 %). Το 83% των Κυπρίων (το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ) δηλώνει ότι ο μόνος τρόπος για να έχει κανείς επιτυχία στις επιχειρήσεις είναι μέσω πολιτικών διασυνδέσεων, και το 90 % πιστεύει ότι οι υπερβολικά στενοί δεσμοί μεταξύ επιχειρήσεων και πολιτικών οδηγούν στη διαφθορά (επίσης το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ).<sup>6</sup>

**Η εμπειρία της διαφθοράς.** Σύμφωνα με έρευνα του έκτακτου Ευρωβαρόμετρου του 2013, από το 3% ζητήθηκε άμεσα ή έμμεσα να καταβάλει χρηματικό δώρο για υπηρεσίες που λήφθηκαν κατά τους τελευταίους 12 μήνες (μέσος όρος ΕΕ 4%).<sup>7</sup> 12% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι υπήρξε θύμα ή μάρτυρας υπόθεσης διαφθοράς κατά τους τελευταίους 12 μήνες (μέσος όρος ΕΕ 8%) το 87% των οποίων δεν κατήγγειλε την υπόθεση (μέσος όρος ΕΕ 74%).<sup>8</sup>

**Έρευνες σε επιχειρήσεις.** Το 85% των επιχειρηματιών πιστεύει ότι η ευνοιοκρατία και η διαφθορά παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων στην Κύπρο (μέσος όρος ΕΕ 73%).<sup>9</sup> Το 64% των Κύπριων επιχειρηματιών δηλώνει ότι η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα για την εταιρεία τους (μέσος όρος ΕΕ 43%).<sup>10</sup>

### **Βασικά ζητήματα**

**Οικονομικό πλαίσιο.** Στο πλαίσιο της συμφωνίας διάσωσης που συνήφθη με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Κύπρος δεσμεύτηκε να ενισχύσει την τραπεζική εποπτεία και το ρυθμιστικό πλαίσιο και να βελτιώσει τη διαφάνεια των χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Η Κύπρος ζήτησε επίσης να ενισχυθεί το πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, βάσει ανεξάρτητου ελέγχου της εφαρμογής του στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Οι ειδικές δεσμεύσεις περιλαμβάνουν τη δυνατότητα διεθνούς ανταλλαγής χρηματοοικονομικών πληροφοριών χωρίς δικαστική εντολή, τη διασφάλιση ότι όλοι οι καταπιστευματοδόχοι καταπιστεύματος που έχει δημιουργηθεί βάσει της κυπριακής νομοθεσίας είναι νομοθετικά κατοχυρωμένοι ή με άλλο τρόπο καταχωρισμένοι, καθώς και τη δυνατότητα των αρμόδιων αρχών να λαμβάνουν έγκαιρες και ακριβείς πληροφορίες σχετικά με την επωφελή κυριότητα/επικαρπία νομικών οντοτήτων που είναι καταχωρισμένες στην Κύπρο.<sup>11</sup> Η κυβέρνηση ανέθεσε επίσης σε μια επιτροπή να ερευνήσει τις αιτίες της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από πρώην υψηλόβαθμους δικαστές, επιφορτίστηκε με το καθήκον να διερευνήσει καταγγελίες ότι τράπεζες είχαν διαγράψει δάνεια οφειλετών με πολιτικές διασυνδέσεις, και ότι άλλοι είχαν επωφεληθεί από εμπιστευτικές πληροφορίες πριν

<sup>5</sup> Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 397 του 2013.

<sup>6</sup> Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 397 του 2013.

<sup>7</sup> Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 397 του 2013.

<sup>8</sup> Έκτακτη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου (Flash Eurobarometer) 374 του 2013.

<sup>9</sup> Έκτακτη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου (Flash Eurobarometer) 374 του 2013.

<sup>10</sup> Έκτακτη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου (Flash Eurobarometer) 374 του 2013.

<sup>11</sup> Επιστολή προθέσεων, Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και Τεχνικό Μνημόνιο Συμφωνίας, 29 Απριλίου 2013, <http://www.imf.org/external/np/loi/2013/cyp/042913.pdf>

από την επιβολή ελέγχων της κίνησης κεφαλαίων.<sup>12</sup> Η παραοικονομία αντιπροσώπευε το 26% του ΑΕΠ το 2012.<sup>13</sup>

**Ιδιωτικός τομέας.** Η Κύπρος μετέφερε ορθώς τις περισσότερες διατάξεις της απόφασης-πλαίσιο 2003/568/ΔΕΥ όσον αφορά τον ορισμό της ενεργητικής και παθητικής διαφθοράς στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και τις κυρώσεις που επιβάλλονται στα φυσικά και νομικά πρόσωπα.<sup>14</sup> Η νομοθεσία προβλέπει τη διοικητική και ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων για αδικήματα διαφθοράς.<sup>15</sup> Στον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας του 2013, η Κύπρος κατατάσσεται 58η ανάμεσα σε 148 χώρες.<sup>16</sup>

**Πρόσβαση σε πληροφορίες.** Διάφοροι νόμοι στοχεύουν στην προστασία του δικαιώματος σε πληροφορίες που κατέχουν δημόσια ιδρύματα, πολλά από τα οποία έχουν αναπτύξει σχετικές διαδικασίες.<sup>17</sup> Η Κύπρος, ωστόσο, δεν έχει χωριστή νομοθεσία για την πρόσβαση σε πληροφορίες, παρά τη σύσταση που της απηύθυνε η ομάδα GRECO να ολοκληρώσει τις γενικές συνταγματικές διατάξεις με νόμο που θα διέπει τις πρακτικές πτυχές.<sup>18</sup> Για την πρόσβαση στα κυβερνητικά έγγραφα απαιτείται υπουργική άδεια.<sup>19</sup> Οι κοινοβουλευτικές ακροάσεις για την ελευθερία της πληροφόρησης κατέδειξαν έλλειψη πόρων που θα επέτρεπαν ανταπόκριση στα νομικά αιτήματα παροχής πληροφοριών.<sup>20</sup> Σε δοκιμή του 2010, οι δημόσιοι οργανισμοί παρείχαν πλήρη απάντηση στο 8% επί συνόλου 220 ληφθέντων αιτημάτων παροχής πληροφοριών, και δεν έδωσαν καμία απάντηση στο 73%.<sup>21</sup> Οι ιστότοποι των κυβερνητικών φορέων δεν περιέχουν εν γένει επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τους προϋπολογισμούς ή τις δημόσιες συμβάσεις.

**Καταγγελίες δυσλειτουργίας.** Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να αναφέρουν εγγράφως στην ιεραρχία τους τυχόν πράξεις διαφθοράς, δίδοντας τα αναγκαία στοιχεία προς επίρρωση του ισχυρισμού τους.<sup>22</sup> Βάσει του νέου κώδικα δεοντολογίας για τους δημοσίους υπαλλήλους, ο οποίος δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2013, οι δημόσιοι υπάλληλοι υποχρεούνται να αναφέρουν (όχι αναγκαστικά εγγράφως) στις οικείες αρμόδιες αρχές στις οποίες υπάγονται οποιαδήποτε πράξη διαφθοράς υποπίπτει στην αντίληψή τους. Ο εργασιακός νόμος ορίζει αντικειμενικούς λόγους για την απόλυση υπαλλήλων και ο νόμος περί δημόσιας υπηρεσίας προβλέπει φυλάκιση ή χρηματική ποινή για όσους επιβάλλουν αδικαιολόγητη τιμωρία σε καταγγέλλοντα περιπτώσεις διαφθοράς.<sup>23</sup> Η διάταξη δεν καλύπτει, ωστόσο, την προστασία μετά τη γνωστοποίηση ούτε τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ιεραρχικά ανώτεροι δεν δίνουν συνέχεια, ή αποτελούν οι ίδιοι μέρος του προβλήματος. Ύστερα από έκρηξη που σημειώθηκε σε ναυτική βάση το 2011, ανώτεροι κύπριοι αξιωματούχοι ζήτησαν την έκδοση νέου νόμου που θα προστατεύει τους

<sup>12</sup> Η επιτροπή εξέδωσε την έκθεσή της τον Σεπτέμβριο του 2013. Με απόφαση του γενικού εισαγγελέα συστάθηκε ερευνητική μονάδα για να εξετάσει κατά πόσο η έκθεση περιέχει αστικές ή ποινικές υποθέσεις που πρέπει να διωχθούν.

<sup>13</sup> [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/06\\_shadow\\_economy.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/06_shadow_economy.pdf)

<sup>14</sup> COM(2011) 309 final, Βρυξέλλες, 6.6.2011· [http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/report\\_corruption\\_private\\_sector\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/report_corruption_private_sector_en.pdf)

<sup>15</sup> Νόμος περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (Κυρωτικός Νόμος) Ν. 25(III)/2008.

<sup>16</sup> [http://www3.weforum.org/docs/GCR2013-14/GCR\\_Rankings\\_2013-14.pdf](http://www3.weforum.org/docs/GCR2013-14/GCR_Rankings_2013-14.pdf)

<sup>17</sup> Ο νόμος περί της πρόσβασης του κοινού σε πληροφορίες που είναι σχετικές με το περιβάλλον (Ν. 119(I)/2004) υποχρεώνει τις δημόσιες αρχές να καθιστούν διαθέσιμες τις πληροφορίες σχετικά το περιβάλλον, ο νόμος περί της περαιτέρω χρήσης πληροφοριών του δημόσιου τομέα (Ν. 132(I)/2006) προβλέπει κανόνες που αφορούν την περαιτέρω χρήση πληροφοριών τις οποίες κατέχουν οργανισμοί του δημόσιου τομέα, ο περί κρατικού αρχείου νόμος (Ν. 208/1991) προβλέπει την πρόσβαση του κοινού στα αρχεία που τηρούνται από το κρατικό αρχείο και από όλους τους οργανισμούς που δημιουργούν δημόσια αρχεία.

<sup>18</sup> GRECO Δεύτερος γύρος αξιολόγησης,

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC2\(2008\)1\\_Cyprus\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC2(2008)1_Cyprus_EN.pdf)

<sup>19</sup> Νόμος περί κρατικού αρχείου, άρθρο 8.1.

<sup>20</sup> Κοινοβουλευτικές ακροάσεις για την ελευθερία των πληροφοριών τον Μάιο του 2009.

<sup>21</sup> [http://www.accessinfocypus.eu/images/access-info/final\\_report/Draft\\_Report\\_and\\_Recommendations\\_for\\_Consultation\\_24\\_Feb\\_2011\\_web.pdf](http://www.accessinfocypus.eu/images/access-info/final_report/Draft_Report_and_Recommendations_for_Consultation_24_Feb_2011_web.pdf)

<sup>22</sup> Άρθρο 69Α του νόμου περί δημόσιας υπηρεσίας.

<sup>23</sup> [Τμήμα 9 του Νόμου αριθ. 7\(III\)/2004.](http://www.accessinfocypus.eu/images/access-info/final_report/Draft_Report_and_Recommendations_for_Consultation_24_Feb_2011_web.pdf)

καταγγέλλοντες δυσλειτουργίες που αποκαλύπτουν κατάχρηση εξουσίας ή άλλη παράνομη συμπεριφορά στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.<sup>24</sup>

**Διαφάνεια στη δραστηριότητα των ομάδων εκπροσώπησης συμφερόντων (λόμπινγκ).** Το λόμπινγκ δεν είναι νομοθετικά κατοχυρωμένο στην Κύπρο. Δεν υφίσταται συγκεκριμένη υποχρέωση καταχώρισης των ομάδων εκπροσώπησης συμφερόντων ούτε αναφοράς των επαφών μεταξύ δημοσίων αξιωματούχων και ομάδων εκπροσώπησης συμφερόντων.

## ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

### *Σύγκρουση συμφερόντων και δημοσιοποίηση περιουσιακών στοιχείων*

Ο νόμος περί Αθεμίτου Κτήσεως Περιουσιακού Οφέλους υπό ορισμένων αξιωματούχων της Πολιτείας, ο οποίος χρονολογείται από τα πρώτα έτη της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναφέρεται στην παράβαση της παράνομης απόκτησης περιουσίας από υπουργούς, βουλευτές, δημάρχους και άλλους υψηλόβαθμους υπαλλήλους.<sup>25</sup> Ο νόμος, ο οποίος τροποποιήθηκε το 2004 και το 2008, προβλέπει την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση των διατάξεών του.<sup>26</sup> Δεν έχει καταγγελθεί καμία υπόθεση βάσει αυτού του νόμου.

Δεν υφίσταται σήμερα νομοθεσία που να υποχρεώνει τους πολιτικούς ή τους υψηλόβαθμους υπαλλήλους να δημοσιοποιούν τα περιουσιακά τους στοιχεία. Ένας νόμος που εκδόθηκε για τον σκοπό αυτό δεν τέθηκε σε ισχύ διότι διαπιστώθηκε ότι αντίκειται στις συνταγματικές διατάξεις για την ιδιωτική ζωή.<sup>27</sup> Η ομάδα GRECO εξέφρασε την ελπίδα εξεύρεσης λύσης που θα συμφιλιώνει τις συνταγματικές επιταγές με την ανάγκη διαφάνειας όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία των υψηλόβαθμων υπαλλήλων.<sup>28</sup>

Κώδικας δεοντολογίας/συμπεριφοράς δημοσίων υπαλλήλων συντάχθηκε από τον Επίτροπο Διοικήσεως και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο.<sup>29</sup> Ο κώδικας ορίζει ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουν να επιδεικνύουν ευπρέπεια, εντιμότητα, ανεξαρτησία, ικανότητα, ακεραιότητα και επαγγελματισμό κατά τις επαφές με τους συναδέλφους τους και το κοινό. Οι δημόσιοι υπάλληλοι υποχρεούνται επίσης να αναφέρουν δυνητικές συγκρούσεις συμφερόντων. Η Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης θα διοργανώσει μαθήματα επιμόρφωσης σχετικά με τον νέο κώδικα. Η έκθεση Πολυβίου, την οποία ανέθεσε η κυβέρνηση μετά την έκρηξη στη ναυτική βάση τον Ιούλιο του 2011, είχε συστήσει μεταξύ άλλων να ενθαρρύνονται οι δημόσιοι υπάλληλοι να επιδιώκουν το δημόσιο συμφέρον και όχι το προσωπικό τους συμφέρον ή τα συμφέροντα πολιτικών κομμάτων.<sup>30</sup>

Με νόμο του 2007 ρυθμίζονται νομοθετικά οι περιπτώσεις μετακίνησης υπαλλήλων από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα. Μια ανεξάρτητη ειδική επιτροπή, τα μέλη της οποίας προέρχονται από το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα, αποφασίζει αν θα επιτρέψει την εν λόγω μετακίνηση ή αν θα απαγορεύσει την εργασία στη συγκεκριμένη επιχείρηση για διάστημα έως δύο ετών. Η παράλειψη υποβολής αίτησης άδειας ή η μη συμμόρφωση με την απαγόρευση αυτή συνιστούν ποινικό αδίκημα.<sup>31</sup> Είναι, ωστόσο, περιορισμένα τα δημόσια αρχεία που

<sup>24</sup> Παρατηρήσεις του Επιτρόπου Περιβάλλοντος της Κύπρου τον Ιούλιο του 2011.

<sup>25</sup> Νόμος 65/1965

<sup>26</sup> [http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2008\\_1\\_62.pdf](http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2008_1_62.pdf).

<sup>27</sup> Απόφαση 2/99 του Ανώτατου Δικαστηρίου, της 12ης Μαΐου 2000. [http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=apofaseis/aad/meros\\_3/2000/3-200005-anaf2-99.htm&qstring=ανωτατο](http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=apofaseis/aad/meros_3/2000/3-200005-anaf2-99.htm&qstring=ανωτατο)

<sup>28</sup> GRECO Compliance Report on Cyprus (First Evaluation Round) (12 December 2003)

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round1/GrecoRC1%282003%2913\\_Cyprus\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round1/GrecoRC1%282003%2913_Cyprus_EN.pdf).

<sup>29</sup> *Επίτροπος Διοικήσεως (Ombudsman)*. (2013) Οδηγός Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας Δημοσίων Υπαλλήλων.

[http://www.ombudsman.gov.cy/Ombudsman/Ombudsman.nsf/All/0BEF79D468209AF4C2257B7B004287DE/\\$file/οδηγός%20συμπεριφοράς%20και%20δεοντολογίας.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/Ombudsman/Ombudsman.nsf/All/0BEF79D468209AF4C2257B7B004287DE/$file/οδηγός%20συμπεριφοράς%20και%20δεοντολογίας.pdf?OpenElement)

<sup>30</sup> Σύσταση 12, σσ. 584-588.

<sup>31</sup> Νόμος αριθ. 114(I)/2007.

φανερώνουν σε ποιο βαθμό οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται στην πράξη. Έχουν ανακύψει ερωτήματα σχετικά με γραφεία παροχής συμβουλών που άνοιξαν συνταξιούχοι υψηλόβαθμοι δημόσιοι υπάλληλοι, και σχετικά με τον διορισμό πρώην υπουργών οικονομικών σε τραπεζικές θέσεις χωρίς να μεσολαβήσει κάποια περίοδος αναμονής.

Σε νόμο του 2008 αναφέρεται ότι ορισμένες θέσεις, συμπεριλαμβανομένης της θέσης του βουλευτή, είναι ασυμβίβαστες με την άσκηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.<sup>32</sup> Ο Νόμος θεσπίζει διαδικασίες σε περίπτωση ασυμβίβαστου το οποίο ανακαλύπτεται πριν ή μετά την ανάληψη των καθηκόντων ενός προσώπου, σε περίπτωση παράλειψης δήλωσης ασυμβίβαστου, καθώς και τις συνέπειες του ασυμβίβαστου σε ενέργειες που αναλαμβάνονται σε αυτό το πλαίσιο. Οι ποινές για αναληθείς δηλώσεις περιλαμβάνουν πρόστιμο έως 1 700 ευρώ ή φυλάκιση έως ένα έτος, ή και τα δύο.

Κατόπιν ισχυρισμών που διατυπώθηκαν το 2009 ότι ένας υπουργός είχε παρέμβει σε διορισμούς και προαγωγές, ο Γενικός Εισαγγελέας απήγγειλε κατηγορία κατά δύο υψηλόβαθμων υπαλλήλων, αλλά όχι κατά του ίδιου του υπουργού. Το 2012, οι δύο υπάλληλοι κρίθηκαν ένοχοι για ευνοιοκρατία και τους επιβλήθηκαν πρόστιμα τα ποσά των οποίων ήγειραν ερωτήματα όσον αφορά την αποτρεπτικότητα των ποινών σε ανάλογες περιπτώσεις.<sup>33</sup>

Παρατηρείται αυξανόμενη ευαισθητοποίηση στην Κύπρο σχετικά με την ανάγκη διαφάνειας όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία υψηλόβαθμων υπαλλήλων και πολιτικών. Για πρώτη φορά, τρεις προεδρικοί υποψήφιοι δημοσίευσαν εκουσίως καταλόγους περιουσιακών στοιχείων και δανείων πριν από τις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου 2013. Μετά τις εκλογές, ο Πρόεδρος ζήτησε επίσης από τους υπουργούς να δημοσιοποιήσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία και να υπογράψουν κώδικα δεοντολογίας. Οι δηλώσεις των υπουργών δημοσιοποιήθηκαν τον Ιούλιο του 2013. Αυτή η θετική τάση μπορεί να εδραιωθεί με ένα μηχανισμό δημοσιοποίησης περιουσιακών στοιχείων, ο οποίος θα περιλαμβάνει τα μέσα επαλήθευσης των δηλώσεων πόθεν έσχες, και θα συνοδεύεται από αποτρεπτικές ποινές σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή νομικών υποθέσεων εξετάζει σχέδιο τροποποίησης του άρθρου 15 του Συντάγματος βάσει του οποίου θα επιτρέπεται η δημοσιοποίηση περιουσιακών στοιχείων χάριν διαφάνειας της δημόσιας ζωής και πρόληψης της διαφθοράς. Η τροποποίηση αυτή θα ανοίξει τον δρόμο για άλλες προτάσεις νομοθετικών αλλαγών που θα ενισχύσουν το πλαίσιο σχετικά με τη δημοσιοποίηση περιουσιακών στοιχείων του Προέδρου, των υπουργών και των βουλευτών<sup>34</sup> καθώς και άλλων δημοσίων υπαλλήλων.<sup>35</sup>

Δεν υφίσταται κώδικας δεοντολογίας ή πειθαρχική διαδικασία για τα μέλη του Κοινοβουλίου. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ηθικής εξετάζει σχετικές νομοθετικές προτάσεις, αλλά δεν είναι επιφορτισμένη με την εξέταση επιμέρους ζητημάτων ακεραιότητας.<sup>36</sup> Ο κανονισμός της Βουλής υποχρεώνει τους βουλευτές να δηλώνουν τα προσωπικά τους συμφέροντα που σχετίζονται με υπό συζήτηση νομοσχέδια κατά την έναρξη της συνεδρίασης ή κατά τη στιγμή που τα εν λόγω συμφέροντα καθίστανται προφανή.

### ***Χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων***

Τον Δεκέμβριο του 2012, τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος περί χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων.<sup>37</sup> Ο νόμος ανταποκρίνεται σε σειρά προτάσεων που διατύπωσε η ομάδα GRECO.

<sup>32</sup> Νόμος αριθ. 7(I)/2008.

<sup>33</sup> 1 000 και 2 000 ευρώ αντιστοίχως.

<sup>34</sup> Νόμος αριθ. 49(I)/2004.

<sup>35</sup> Νόμος αριθ. 50(I)/2004.

<sup>36</sup> Η επίσημη ονομασία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ηθικής είναι Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως.

<sup>37</sup> Νόμος περί χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων AR 4371, 17.12.2012, Ν. 175(I)/2012  
[http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2012\\_1\\_175.pdf](http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2012_1_175.pdf)



Σκοπός του είναι η διασφάλιση μεγαλύτερης λογοδοσίας και η εξασφάλιση ενιαίων προτύπων για τη λογιστική των πολιτικών κομμάτων και για τους ελέγχους των λογαριασμών τους που δεν καλύπτουν μόνο τα έσοδα και τις δαπάνες αλλά και τα περιουσιακά στοιχεία και τις οφειλές. Η νομοθεσία καλύπτει τα πολιτικά κόμματα και τις συνδεδεμένες με αυτά οντότητες, συμπεριλαμβανομένων οντοτήτων όπως οι νεολαίες των κομμάτων και οι φοιτητικές ενώσεις.

Μολονότι η έγκριση του νόμου του 2012 αντιπροσωπεύει σημαντικό βήμα προόδου, δεν αρκεί για να επιτευχθεί η απαιτούμενη διαφάνεια και λογοδοσία.<sup>38</sup> Τρία στοιχεία δεν καλύπτονται ακόμη: ο νόμος καλύπτει τα κόμματα αλλά όχι τους ανεξάρτητους υποψηφίους· δεν περιλαμβάνει χωριστές διατάξεις για την παρακολούθηση των οικονομικών που σχετίζονται με προεκλογικές εκστρατείες ή επιμέρους δωρεών που υπερβαίνουν συγκεκριμένο ανώτατο όριο· επίσης δεν προβλέπεται η έγκαιρη και ολοκληρωμένη δημοσίευση των λογαριασμών των κομμάτων.

Βάσει του νόμου του 2012, τα κόμματα οφείλουν να υποβάλλουν πλήρεις ετήσιους λογαριασμούς για ανεξάρτητο έλεγχο. Τα προεκλογικά έσοδα και δαπάνες περιλαμβάνονται σε αυτούς τους ετήσιους λογαριασμούς, αλλά δεν προβλέπεται η υποχρέωση χωριστού καταλογισμού των ποσών αυτών, όπως είχε συστήσει η ομάδα GRECO, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια των προεκλογικών εσόδων και δαπανών.<sup>39</sup> Εξάλλου, δεν υπάρχουν κανόνες σχετικά με τα προεκλογικά έσοδα και δαπάνες μεμονωμένων υποψηφίων. Ο νόμος του 2012 θέτει όρια στις δωρεές, αλλά το επίπεδο αυτών των ορίων – 1 000 ευρώ ετησίως για τους ανώνυμους δωρητές και 50 000 ευρώ ετησίως για δωρεές ταυτοποιημένων προσώπων και εταιρειών – είναι αρκετά υψηλό.<sup>40</sup> Η ομάδα GRECO εξέφρασε επίσης ανησυχίες για την έλλειψη απαιτήσεων δημοσιοποίησης. Ο νόμος του 2012 υποχρεώνει τα πολιτικά κόμματα και τις συνδεδεμένες οντότητες να δημοσιεύουν το σύνολο όλων των ανώνυμων δωρεών που λαμβάνουν κάθε χρόνο, αλλά δεν προβλέπει δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τις άλλες δωρεές. Συνεπώς, δεν υφίσταται υποχρέωση δημοσιοποίησης της ταυτότητας των δωρητών ή του ποσού των δωρεών που ελήφθησαν από ταυτοποιημένα πρόσωπα και εταιρείες. Οι κρατικές εταιρείες μπορεί να είναι χορηγοί εκδηλώσεων των πολιτικών κομμάτων (ή εκδηλώσεων που οργανώνουν συνδεδεμένες οντότητες όπως ενώσεις ή ιδρύματα), μέχρι ποσού ύψους 20 000 ευρώ ετησίως.<sup>41</sup>

Η Κύπρος δεν έχει ακόμη συμμορφωθεί με τη σύσταση της ομάδας GRECO να θεσπίσει ανεξάρτητο εποπτικό μηχανισμό όσον αφορά τα έσοδα και τις δαπάνες των υποψηφίων των εκλογών. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών Υποθέσεων πρόκειται να εξετάσει το θέμα.<sup>42</sup> Το 9% των ερωτηθέντων στην Κύπρο στο πλαίσιο του ευρωβαρομέτρου 2013 θεωρούν ότι η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων είναι αρκούντως διαφανής και ελεγχόμενη (μέσος όρος ΕΕ 22%).<sup>43</sup> Ένας τομέας που εμπνέει ιδιαίτερη ανησυχία είναι η πρακτική διαγραφής δανείων ως μορφή χρηματοδοτικής στήριξης των πολιτικών κομμάτων.

### **Ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγιση στο θέμα της διαφθοράς**

<sup>38</sup> GRECO, Τρίτος γύρος αξιολόγησης, Έκθεση συμμόρφωσης σχετικά με την Κύπρο, GRECO RC-III (2012) 24E. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282012%2924\\_Cyprus\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282012%2924_Cyprus_EN.pdf).

<sup>39</sup> Ο.α.

<sup>40</sup> Τα επιτρεπτά όρια για αποδοχή δωρεών αντιπροσωπεύουν αύξηση προηγούμενων ποσών τα οποία «υπερέβαιναν κατά πολύ τα ανώτατα όρια που έχει αποδεχθεί η ομάδα GRECO σε σχέση με άλλα κράτη μέλη». GRECO Έκθεση αξιολόγησης της Κύπρου σχετικά με

τη διαφάνεια της κομματικής χρηματοδότησης, 2011

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3%282010%299\\_Cyprus\\_Two\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3%282010%299_Cyprus_Two_EN.pdf).

<sup>41</sup> Τμήμα 5 παράγραφος 3 του νόμου περί πολιτικών κομμάτων.

<sup>42</sup> [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282012%2924\\_Cyprus\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282012%2924_Cyprus_EN.pdf)

<sup>43</sup> Έκτακτη έρευνα του Ευρωβαρομέτρου (Flash Eurobarometer) 374 του 2013.

Η εντολή του συντονιστικού σώματος κατά της διαφθοράς, το οποίο συστάθηκε το 2003, περιλαμβάνει τη χάραξη μιας στρατηγικής καταπολέμησης της διαφθοράς (η οποία δεν υφίσταται ακόμη), τη διαρκή αξιολόγηση της νομοθεσίας και την υποβολή προτάσεων για νέες πρωτοβουλίες. Το όργανο δεν έχει εκπληρώσει αυτή την εντολή. Δεν υπάρχει οργανισμός που να συντονίζει τις εργασίες πρόληψης και καταπολέμησης της διαφθοράς, ή να διασφαλίζει τη συνέχεια στα πορίσματα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και τις συστάσεις για αποτελεσματικότερη διαχείριση των δημόσιων δαπανών. Ένα παράδειγμα ανάλογης σύστασης αφορά τον προγραμματισμό στην Εθνική Φρουρά η οποία είχε κατασκευάσει αποθήκες με σημαντικό κόστος και άλλαξε τη χρήση τους λίγο μετά την ολοκλήρωσή τους.<sup>44</sup> Σε μια άλλη περίπτωση, η Ελεγκτική Υπηρεσία επισήμανε σημαντικές αδυναμίες στον έλεγχο και την παρακολούθηση της συνεισφοράς της τοπικής αυτοδιοίκησης σε έργα αστικής ανάπτυξης.<sup>45</sup> Η οργάνωση Transparency International πρότεινε τη σύσταση ανεξάρτητου οργάνου, με δικό του προϋπολογισμό, που θα εστιάζεται αποκλειστικά στην πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διερεύνηση της διαφθοράς.<sup>46</sup> Μια περισσότερο στρατηγική προσέγγιση θα μπορούσε να βασιστεί σε ανάλυση των κινδύνων διαφθοράς όπως, για παράδειγμα, εκείνων που ανακύπτουν όταν οι δημοτικοί σύμβουλοι λαμβάνουν αποφάσεις για τον αναχαρακτηρισμό της χρήσης της για γεωργική, βιομηχανική ή οικιακή χρήση.

Η δημόσια διοίκηση δεν διενεργεί επί του παρόντος αξιολογήσεις των κινδύνων διαφθοράς. Το 2013, η κυβέρνηση διόρισε επίτροπο για να επιβλέπει τα σχέδια βελτίωσης της λογοδοσίας και διαφάνειας του δημόσιου τομέα μέσω της απλούστευσης των διαδικασιών, της εισαγωγής της κινητικότητας του προσωπικού εντός των υπηρεσιών και της ταχύτερης θέσπισης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης – μέτρων που μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη της διαφθοράς.<sup>47</sup>

Η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, τα μέλη της οποίας διορίζονται από τον Πρόεδρο για εξαετή θητεία, εποπτεύει τον διορισμό και την προαγωγή των δημοσίων υπαλλήλων.<sup>48</sup> Μπορεί να επιβάλει πειθαρχικές ποινές σε δημόσιους υπαλλήλους, οι οποίες κυμαίνονται από την επιβολή προστίμων μέχρι την αναγκαστική συνταξιοδότηση. Η επιτροπή δεν διαθέτει, ωστόσο, ερευνητικές εξουσίες. Δεν μπορεί να ενεργήσει εξ' ιδίας πρωτοβουλίας, αλλά μόνο για υποθέσεις που υποβάλλονται από άλλους οργανισμούς. Οι αποφάσεις βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στους φακέλους των υποθέσεων. Η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας ανέφερε 14 πειθαρχικές υποθέσεις το 2012, τέσσερις το 2011, πέντε το 2010, και 11 το 2009. Από τους δέκα δημοσίους υπαλλήλους που διώχθηκαν πειθαρχικά το 2012, επτά δέχθηκαν επίπληξη και σε τρεις επιβλήθηκε πρόστιμο μεταξύ 1 000 και 2 000 ευρώ.<sup>49</sup>

Η Ανεξάρτητη Αρχή διερεύνησης ισχυρισμών και παραπόνων κατά της αστυνομίας (IAIAC) μπορεί να διερευνά τις καταγγελίες διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας. Διοριζόμενη από το υπουργικό συμβούλιο για πενταετή θητεία, η IAIAC μπορεί να διενεργεί ποινικές έρευνες και να διορίζει πρόσθετους ερευνητές ή εμπειρογνώμονες όταν παρίσταται ανάγκη. Το 2010, από τις 137 καταγγελίες που εξέτασε η επιτροπή, μόνο μία αφορούσε περίπτωση διαφθοράς. Ο Γενικός Εισαγγελέας αποφασίζει αν θα ασκήσει ποινική δίωξη. Αν κριθεί ότι το ζήτημα δεν έχει ποινικό χαρακτήρα, ο Αρχηγός της Αστυνομίας από κοινού με τη Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων (που υπάγεται στην Αστυνομία) αποφασίζουν για τυχόν λήψη πειθαρχικών μέτρων. Σύμφωνα με

<sup>44</sup> Ελεγκτική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ετήσια έκθεση 2011, <http://www.audit.gov.cy/audit/audit.nsf/All/BC38CBA65D3FC0A1C2257AD0002B2758?OpenDocument>

<sup>45</sup> Ο.α.

<sup>46</sup> [http://www.transparencycyprus.org/el/wordpress/wp-content/uploads/2013/04/TIC\\_Suggestions\\_Anticorruption-Measures\\_english\\_March-13.pdf](http://www.transparencycyprus.org/el/wordpress/wp-content/uploads/2013/04/TIC_Suggestions_Anticorruption-Measures_english_March-13.pdf)

<sup>47</sup> Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης της Κύπρου, Μάιος 2013, σ. 5, [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013\\_cyprus\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_cyprus_en.pdf)

<sup>48</sup> Άρθρο 124 του Συντάγματος. Άρθρο 4 του νόμου περί δημόσιας υπηρεσίας.

<sup>49</sup> [http://www.psc.gov.cy/psc/psc.nsf/All/D2EBEE16A706E7F9C2257BDA0037CE9D/\\$file/Etisia%20Ekthesi%202012.pdf?OpenElement](http://www.psc.gov.cy/psc/psc.nsf/All/D2EBEE16A706E7F9C2257BDA0037CE9D/$file/Etisia%20Ekthesi%202012.pdf?OpenElement) σσ. 19, 28.



έκθεση της ΙΑΙΑC του 2010, η Αστυνομία αρνήθηκε να ακολουθήσει τις συστάσεις της ΙΑΙΑC διενεργώντας τη δική της παράλληλη έρευνα μέσω της Διεύθυνσης Επαγγελματικών Προτύπων.<sup>50</sup>

### **Σύναψη δημοσίων συμβάσεων**

Οι συμβάσεις δημοσίων έργων, αγαθών και υπηρεσιών αποτελούν το 10,5% του ΑΕΠ στην Κύπρο.<sup>51</sup> Η αξία των προσκλήσεων υποβολής προσφορών που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα ως ποσοστό των συνολικών δαπανών για δημόσια έργα, αγαθά και υπηρεσίες ανήλθε σε 56,6% το 2007 και 49,1% το 2010.

#### **Ορθή πρακτική: κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις**

*Ειδικός νόμος ρυθμίζει τις συγκρούσεις συμφερόντων για τους δημόσιους υπαλλήλους που είναι υπεύθυνοι για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων<sup>52</sup> και το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας έχει καταρτίσει εθνικό κώδικα δεοντολογίας για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων.<sup>53</sup> Βάσει του κώδικα, τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να υπογράφουν δήλωση ακεραιότητας, αμεροληψίας και εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που περιήλθαν στην κατοχή τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Είναι επίσης υποχρεωμένα να γνωστοποιούν τις περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων. Επιπλέον, η ανάθεση σύμβασης μέσω διαδικασίας διαπραγμάτευσης απαιτεί την έγκριση της εθνικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων. Η νομοθεσία μεταφοράς των οδηγιών της ΕΕ στην εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των διασφαλίσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς, εφαρμόζεται και στις συμβάσεις κάτω από τα όρια. Επικαιροποιήθηκαν οι διαδικασίες εξέτασης των προσφυγών που υποβάλλονται στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών.<sup>54</sup> Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις χρησιμοποιούνται (5 355 συμβάσεις ανατέθηκαν το 2012) και υπάρχει βάση δεδομένων για τις προσκλήσεις υποβολής προσφορών στην οποία έχει πρόσβαση το κοινό.<sup>55</sup> Τα οφέλη των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων περιλαμβάνουν μεγαλύτερη διαφάνεια, ταχύτερες διαδικασίες και ενισχυμένο ανταγωνισμό.*

Οι κανονισμοί του 2007 περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών επιδιώκουν την επίτευξη διαφάνειας, ίσης μεταχείρισης και αμεροληψίας. Τα συμβούλια διαγωνισμών, οι επιτροπές αξιολόγησης και οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν να τηρούν πρακτικά σε κάθε συνεδρίαση. Ο Γενικός Εισαγγελέας, ο Γενικός Ελεγκτής και ο Γενικός Λογιστής μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις ως ανεξάρτητοι παρατηρητές. Τα μέλη φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία των συμβάσεων υπογράφουν δέσμευση να υπηρετήσουν με ακεραιότητα και αμεροληψία. Τα μέλη *ad hoc* τεχνικών επιτροπών δεν μπορούν να συμμετέχουν ταυτόχρονα σε φορείς οι οποίοι εμπλέκονται στη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων.

Δεν υπάρχει, ωστόσο, ειδικός μηχανισμός στο πλαίσιο των αρχών ανάθεσης που να συμβάλλει στον εντοπισμό πρακτικών που δυνητικά εμπεριέχουν διαφθορά σε διάφορα στάδια της διαδικασίας διαγωνισμού. Ο Γενικός Ελεγκτής έχει τη δυνατότητα να επανεξετάζει τις δημόσιες συμβάσεις. Θα πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο η οικονομική ανεξαρτησία του Γενικού Ελεγκτή,

<sup>50</sup> Ανεξάρτητη Επιτροπή ερευνά καταγγελίες κατά της Αστυνομίας  
[http://www.iaiacap.gov.cy/iaiacap/iaiacap.nsf/All/8B928C6733FDC232C225794A003E89AA/\\$file/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%20%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%97%CE%A3%202010.pdf?OpenElement](http://www.iaiacap.gov.cy/iaiacap/iaiacap.nsf/All/8B928C6733FDC232C225794A003E89AA/$file/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%20%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%97%CE%A3%202010.pdf?OpenElement).

<sup>51</sup> [http://ec.europa.eu/internal\\_market/publicprocurement/docs/indicators2010\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/indicators2010_en.pdf)

<sup>52</sup> Βάσει του νόμου του 2006 (Ν 12/06).

<sup>53</sup> Διατίθενται από: [www.treasury.gov.cy/.../Εθνικός%20Κώδικας%20Δεοντολογίας.pdf](http://www.treasury.gov.cy/.../Εθνικός%20Κώδικας%20Δεοντολογίας.pdf)

<sup>54</sup> Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, Ετήσια έκθεση 2011,

[http://www.tra.gov.cy/aap/aap.nsf/All/C7EDC1BC58FE8C9BC2257AD0003B9A28/\\$file/EtisiaEkthesi2011.pdf?OpenElement](http://www.tra.gov.cy/aap/aap.nsf/All/C7EDC1BC58FE8C9BC2257AD0003B9A28/$file/EtisiaEkthesi2011.pdf?OpenElement)

<sup>55</sup> <https://www.eprocurement.gov.cy/ceproc/viewInfo.do?section=statistics>  
[http://www.treasury.gov.cy/treasury/publicpro/ppro.nsf/dmlstatistical\\_gr/dmlstatistical\\_gr?OpenDocument](http://www.treasury.gov.cy/treasury/publicpro/ppro.nsf/dmlstatistical_gr/dmlstatistical_gr?OpenDocument).

όπως επισημάνθηκε κατά την προενταξιακή παρακολούθηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή<sup>56</sup>. Η Κύπρος επανεξετάζει επί του παρόντος τις διαδικασίες διορισμού των μελών των εποπτικών συμβουλίων κρατικών εταιρειών.

Μολονότι είναι λίγες οι υποθέσεις διαφθοράς σε δημόσιες συμβάσεις που ήλθαν στο προσκήνιο, το 55% των εταιρειών που απάντησαν στην έρευνα, οι οποίες συμμετείχαν σε πρόσκληση υποβολής προσφορών ή διαδικασία διαγωνισμού κατά την τελευταία τριετία, υποστηρίζουν ότι η διαφθορά τις εμπόδισε να κερδίσουν τη σύμβαση (το τρίτο υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ), όπως αναφέρεται στην έρευνα του ευρωβαρόμετρου του 2013 σχετικά με τις επιχειρήσεις. Οι ερωτηθέντες επισήμαναν την ύπαρξη προδιαγραφών προσαρμοσμένων σε συγκεκριμένες εταιρείες (80%), τις συγκρούσεις συμφερόντων κατά την αξιολόγηση των προσφορών (76%), την προσυμφωνία κατά την υποβολή προσφορών (68%), την κατάχρηση των διαδικασιών διαπραγμάτευσης (62%), τα ασαφή κριτήρια επιλογής ή αξιολόγησης (61%), και την τροποποίηση των όρων της σύμβασης μετά τη σύναψή της (55%).<sup>57</sup> Το 67% των ερωτηθέντων από τον χώρο των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στους δημόσιους διαγωνισμούς σε εθνικό επίπεδο (μέσος όρος ΕΕ 56%), και το 61% – στις συμβάσεις που διαχειρίζεται η τοπική αυτοδιοίκηση (μέσος όρος ΕΕ 60%). Οι δείκτες αυτοί, παρόλο που δεν σχετίζονται αναγκαστικά με τη διαφθορά, καταδεικνύουν παράγοντες κινδύνου που αυξάνουν τα τρωτά σημεία έναντι της διαφθοράς στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

## ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η Κύπρος έχει επιδείξει τη βούληση να παρεμποδίσει και να αντιμετωπίσει τη διαφθορά μέσω της τροποποίησης της νομοθεσίας και της σύστασης του Συντονιστικού Σώματος κατά της διαφθοράς. Ωστόσο, ο μικρός αριθμός υποθέσεων για τις οποίες έχει διενεργηθεί έρευνα, έχει ασκηθεί δίωξη ή έχει ληφθεί απόφαση στην Κύπρο φανερώνει την ανάγκη ενίσχυσης του συστήματος επιβολής και εφαρμογής διασφαλίσεων διαφάνειας και ακεραιότητας που θα διευκολύνουν τον εντοπισμό και τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων. Θα πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί ο στενότερος συντονισμός των αρμόδιων φορέων, η αποτελεσματική δημοσιοποίηση περιουσιακών στοιχείων και συγκρούσεων συμφερόντων, και μεγαλύτερη διαφάνεια κατά τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, καθώς και κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων.

Μεγαλύτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα ακόλουθα σημεία:

- Ενίσχυση του **πειθαρχικού καθεστώτος για τους δημόσιους υπαλλήλους**, και διαδικασίες απλούστευσης που θα διασφαλίζουν την αποτελεσματική διερεύνηση της διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας. Διασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού των πολιτικών καταπολέμησης της διαφθοράς μέσω της ανάθεσης σε ένα **συντονιστικό οργανισμό** των απαραίτητων εξουσιών.
- Θέσπιση κωδίκων δεοντολογίας για τους **αιρετούς και διορισμένους λειτουργούς** ώστε να δηλώνουν περιοδικά τα περιουσιακά τους στοιχεία και να γνωστοποιούν δυνητικές συγκρούσεις συμφερόντων, με ανεξάρτητη εποπτεία και αποτρεπτικές ποινές.
- Μείωση των κατώτατων ορίων για **δωρεές σε πολιτικά κόμματα**, μέσω του περιορισμού της ικανότητας των εταιρειών του Δημοσίου να γίνονται χορηγοί πολιτικών εκδηλώσεων, της ρύθμισης των δωρεών προς υποψηφίους και προεκλογικές εκστρατείες, της επιβολής της υποχρέωσης στα κόμματα να δημοσιεύουν στο Διαδίκτυο τις οικονομικές τους

<sup>56</sup> Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συνολική έκθεση παρακολούθησης όσον αφορά την προπαρασκευαστική φάση της Κύπρου πριν από την προσχώρηση, 5 Νοεμβρίου 2003, σ. 48, [http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key\\_documents/2003/cmr\\_cy\\_final\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2003/cmr_cy_final_en.pdf)

<sup>57</sup> Έρευνα του Έκτακτου Ευρωβαρόμετρου (Flash Eurobarometer) 374 του 2013

καταστάσεις και λογαριασμούς (καθώς και την ταυτότητα των δωρητών), και της θέσπισης εξωτερικής εποπτείας των εσόδων και δαπανών των υποψηφίων στις εκλογές.

- Ανάπτυξη ενιαίων και αποτελεσματικών εργαλείων για την παρεμπόδιση και τον εντοπισμό της διαφθοράς στις **δημόσιες συμβάσεις** σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και μηχανισμών εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου και εργαλείων διαχείρισης κινδύνων στο πλαίσιο των αρχών ανάθεσης.